

גווי עבירי

המבנה האדיר של ההלכה — זאת היתה חוקת היהדות, חוקה שנבעה במישורין מן המיתוס היהודי. לפי ההלכה אין כל הבדל בין יהודי בצפת לבין יהודי בחרשה, ויהודי שומר מצוות במונקאץ היה בלי ספק יהודי טוב יותר מאשר יהודי בירושלים, שזלזל במצוות הכשרות.

תפיסה זו לא היתה פילוף של משהו, או תוצאה מצערת של הגלות. להיפך, היא שיצרה את הגלות, את הגטו ואת התרבות הפורחת ששיגשגה שם. היא היתה הגיונית בפני עצמה — ואין למדוד אותה בקנייהמדיה השאלונים מי ציבור אחר. המיתוס היהודי לא היה פתוח הגיוני או יותר הגיוני מן המיתוס של כל חברה אחרת. הוא היה שלם עם עצמו.

★ ★ ★

הגטו היה מבצר. חומת ההלכה הגנה עליו. שום שתייה, פוגרום או גזירה לא יכלו לקעקע אותו. להיפך, ככל שרתבה התהום בין היהודים והגויים, כן גדל בטחוננו הפנימי של הגטו.

אך לפתע, בסוף המאה שעברה, החל איל-ברזל אדיר הולם על חומת הגטו. באירופה נולד מיתוס חדש — המיתוס הלאומי. הוא קבע שכל מי שנולד במולדת מסוימת, שייך ללאום מולדתו. חשוב מזה: הוא קבע כי ההשתייכות הלאומית היא עובדת-היסוד בחיי האדם, חשובה עד אין ערוך מכל השתייכות אחרת — עדתית, דתית או לשונית. המיתוס החדש יצר חרבות חדשה, ר' "השכלה" זו נשבה כרוח פרצים לתוך ה-גטו. היהודים החלו מצטרפים בהמוניהם למיתוס החדש. היתה זאת ההתבוללות המפורסמת — שאיפת היהודים להיות לגר-מיים, לאוסטרים ולאנגלים בני דת משה. התבוללות אישית זו נכשלה. האנטישמיות גדלה. הלאומים החדשים סירבו לקבל ל-תוכם את היהודים — בטענה, בצדק, שכל עוד ממשיכים המתבוללים להשתייך באותה שעה גם לעדה בינלאומית, אין לבטוח בלא-מיתוס. פרשת דרייפוס בפאריס, עליית האנטישמיות בוינה, יצירת פילוסופית אנטי-שמית שלמה בגרמניה — כל אלה השמיטו את הקרקע מתחת להתבוללות הפרט.

באותו רגע עלתה הציונות. היא היתה שיא ההתבוללות — לא התי-בוללות הפרט בלאום מסוייב, אלא התבוללות הכלל היהודי במיתוס הלאומי החדש של אירופה. תחת להתבולל בנפרד, איש איש בלאום שגר בתוכו, החליטו הציונים להתאגד יחד ולהפוך במשותף ללאום.

★ ★ ★

מנהיגי הציונות המדינית היו זרים לעדה היהודית ולדת היהודית. אין זה מקרה שבנו של תיאודור הרצל התנצר ונק' בר בבית-קברות פרוטסטנטי. אין זה גם מקרה שאשתו של מכס נורדאו היתה צר-פתיה נוצרית.

אולם הציונות יכלה להצליח רק בקרב בני העדה היהודית. היא היתה בת הפורה היהודית, בה גיבשה את מצעה ובה לחמה את מאבקיה. ארץ-ישראל היתה רחוקה, מדי-נה יהודית היתה חלום לעתיד הרחוק — אולם הרב המקומי היה קרוב, ובעל הש-פעה עצומה.

כך קרה שהציונות השתמשה מן הרגע הראשון מהתקפת-מצח על המיתוס היהודי. היא התחמכה לו: תחת לשלול אותו, רוקנה אותו מתוכנו האמיתי והשתדלה להכניס בו תוכן שונה לגמרי.

מה שיצא היה אנדרווגינוס רוחני — מיתוס ציוני שלא היה דתי-אמיתי ולא לאומי-אמיתי. הציוני-נים לקחו את הטלית הלבנה, בעלת הפסים הכחולים, והפכוה דגל "לאומי". הם לקחו את מגן-דוד מבית-הקברות הדתי, והפי-כוהו סמל "לאומי". הם לקחו את

(המשך בעמוד 4)

היכן חבוי נפשו, מהו לב תודעתו — מה המיתוס שלו.

★ ★ ★

במשך 2500 שנה — מאז גלות בבל ועד דורנו — היה ליהודים מיתוס מסויים מאד. הוא היה בנוי כולו על יחס מסויים בין היהודי לבין אלוהיו.

ההשתייכות לציבור זה לא נקבעה על-ידי הישיבה בארץ מסויימת, גם לא על-ידי הדיבור בלשון מסויימת. היא נקבעה על-ידי הדת. היהודים היו "קהל אדוני", עם ש-נבחר על-ידי אלוהים למשימות מסויימות ולתכלית מסויימת.

המוצא היה חשוב, אך לא היה הגורם

ואנשירוח את המיתוס של "הגזע הארי", גזע עליון המאחד בקרבו לאומים רבים. היטלר לקח מיתוס זה והפכו למצע פוליטי, כדי לכונן על ברכיו את "הסדר החדש" של אירופה.

כל ברידת יודע כיום כי מבחר נה מרעית היתה זאת תורת-איולת, כי מעולם לא היה גזע ארי, וכי אין למושג "ארי" שום משמעות זולת זו של משפחת לשונות. הוא יודע גם כי עצם המושג "גזע" מופרך מיסודו. אולם במשך כמה שנים האמין כל

משכר הממשלתי לא גרם למשבר בלבבות. הוא פשוט איננו מעניין. יכר לים הדתיים להרעיש עולמות ביסממה "הן עם לבדי ישכון", אותה סחבו חקא מגוי גמור בשם בלעם. יכולים החילוניים להזיל דמועת תנין על גורלן של בנות טובות, שהן כשרות לשרות בצה"ל, ואינן כשרות ליהדות לפי ההלכה.

הקהל אינו מתרגש. האינסטינקט הבריא שלו אומר לו ששני הצדדים אינם כנים בזעקותיהם:

דויד בן-גוריון מכר לדתיים את כל עסקי הנשואין והגירושין, תמורת כמה קולות עלובים בכנסת. אחרי שכפה על מאות אלפי זוגות צעירים טכס דתי המעכיר את רוחם של רבים מהם ברע החגיגי ביותר של חייהם, מה לו להתרעם עתה על ענין הגזע לכמה מאות בני-נוצרות?

ואילו העסקנים הדתיים — האין כל תוחלת למצוא חור קטן בניסוח הממשלתי כדי לזחול דרכו חזרה אל האבוס הקואלי-ציוני? אחרי שהפכו את מלאכת אדוני לבדי-גס פוליטי פורח, לא יקשה עליהם להתפשר עוד פעם אחת עם מצפונם.

שני הצדדים נזחרים מאד. הם יודעים כי אישם כזירת הויכוח מזמנם שור מסוכן מאד. אין הם רוצים לערוך אותו. לכן הם צועי-קום בלחש, ומפזרים סביבם עשן סמך של מליצות חלולות. הם יודי-עים כי שור זה — שור השקרים המוסכמים — עלול כל רגע לקום ולנעוץ בהם את קרניו החדות — קרן אחת בחילוניים, קרן שניה בדתיים.

אולם לנו, בני דור אחר, אין ממה לחשוש. הבה נתפוס את השור בקרניו. מהו בעצם, המוקד האמיתי של הויכוח, ששני הצדדים נזהרו כליכך מלגלותו?

★ ★ ★

תודעה של כל עם כל-השחוקים, המורכב מקומות בלתי-ספורות. היסוד של כל הבנין הזה אינו נראה לעין. הוא קבור עמוק בתת-ההכרה הקולקטיבית. זהו היסוד הקובע את יציבות הבנין כולו — התשובה לשאלה: "מה אנחנו?"

לרוב אין תשובה זו מנוסחת ב-מילים. היא מתכנסת בתמונה תתי-הכרתית, המרחפת מעל לכל בני העם, מכוונת את מעשיו מראש ומתווה מראש אפיק לפעילותו ה-היסטורית. היא קובעת את גורל החברה יותר מכל גורם אחר, ררי-חני או חומרי, כלכלי או צבאי. כי היא מתווה מראש אפיק לניצול כל שאר הגורמים.

תמונה זו אינה תוצאה של חקירה מד-עית. מטבע מהותה אין לה שוב קשר עם עובדות היסטוריות יבשות. כאשר עם של מיליונים רבים רואה את עצמו כצאצאו הגופני של איש אחד — אין זה הגיוני. אך יש לתמונה זו השפעה רבה יותר על התנהגותו של אותו עם מאשר כל העובי-דות המדעיות ההגיוניות בעולם.

הצרפתים קראו לתמונה זו "מיסטיק" — השקפת-סתר מיסטורית שאין להסבירה ב-כלי ההגיון. אחרים קראו לה "מיתוס" — מעין אגדה מדריכה ומכוננת. אפשר לקרוא לה בכל שם שבעולם.

★ ★ ★

אינו בדרך האחרון איך יכול מיתוס כזה לצוץ ולהימוג בין לילה, כקיקיונו של יונה, ולהשאיר אחריו תוצאות נוראות. בסוף המאה שעברה יצרו כמה משוררים

העולם היהודי

הקובע. אדם שהוריו היו שייכים לקהל אדוני נשאר יהודי, גם כאשר הקל בשמירת המצוות. אולם ברע שעבר לדת אחרת, אבדו עקבותיו — ואין ספק שמיליונים הלכו בדרך זו במשך 2500 השנים.

ואילו הגרים שקיבלו על עצמם את עול המצוות הפכו יהודים לכל דבר, עד שכיום שוב אין כל אפשרות להבדיל בין יהודים שי-אבותיהם הם צאצאי הגזע הישי-צידונים ורומאים, כוזרים וערכים, ארמנים וכרכרים, ספרדים ורופים, שמיליונים מהם התגיירו במשך מאה דורות.

היהודים היו עדה בעלת מיתוס דתי. לא היתה להם מולדת — אלא "ארץ קודש" שהיתה קשורה במצוות מיוחדות. לא היתה להם שפה, אלא "לשון הקודש", ששימשה לכתבים דתיים. הם לא הרגישו צורך בשום מבנה מדיני ממלכתי, כי המיתוס שלהם לא היה מכוון לשום מציאות מדינית.

היהודים לא היו עמי-התנין, כפי שסברו זרים. הם היו עמי-ההלכה. המשנה, התל-מודי, כתבי הרמב"ם והשלחן-ערוך, כל

העם הגרמני במיתוס זה, הודרך על-ידי ופעל על פיו. אגדה מופי-רכת זו גרמה למזחמת-עולם, לרצח ששה מיליונים יהודים, ולהריגת מיליוני "ארים" מדומים.

לכל עם יש מיתוס משלו. ישנו המיתוס האמריקאי — האגדה של "כור ההיתוך". הוא אומר שאין כל חשיבות למוצא הלאומי או לאמונה הדתית, וכי כל אדם — בן פולין ובריטניה, מקסיקו והלבנון — יכול להיות לאמריקאי תוך שנים מעטות. הודות למיתוס זה יכלו 13 מושבות קטנות להפוך תוך 200 שנה קצרות לעם החזק ביותר בעולם. על אף משברים חולפים, כמו ליטל-רוק או הגבלת ההגירה, מנחה מיתוס זה גם עתה את האומה כולה.

ישנו מיתוס סובייטי, שקבע כי הנאמנות למדינה הקומוניסטית חשובה יותר מהג-דרות לאומיות ועדתיות. על אף תקלות ומכשולים, כמו בגידת האוקראינים וה-טאטארים במלחמה האחרונה, הצליח מיתוס זה בדור אחד לצרף 50 לאומים מסוככים לאומה אחת.

מי שרוצה להבין עם, מי שרוצה להנהיגו או לחולל בו מהפכה, חייב להבין תחילה